

Hotărârea CNCD cu privire la neretrocedarea bunurilor aparținând Bisericii Române Unite cu Roma

Hotărârea din 9.03.2011

Dosar nr.: 5A/2010, conexat cu 7A/2010

Petiția nr.: 762/28.01.2010

Petent: Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (autosesizare)

Reclamat: Comisia Specială de Retrocedări

Obiect: Neretrocedarea bunurilor aparținând Bisericii Unite cu Roma. Criteriu: religie

I. Numele și domiciliul părților

I.1. Numele și sediul petentei

I.1.1. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, Piața Valter Mărcineanu, nr. 1-3, sector 1, București;

I.2. Numele, domiciliul și sediul reclamatei

I.2.1. Comisia Specială de Retrocedări, Calea Floreasca, nr. 202, sector 1, București.

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

2.1. Autosesizarea din 28.01.2010 arată că în Raportul Departamentului de Stat al SUA pe anul 2009 privind libertatea de religie în România apar următoarele: „Din 2003, Comisia Specială de Retrocedări a retrocedat numai 125 din cele 6.723 de proprietăți – altele decât biserici – solicitate de Biserica Greco-Catolică în baza Legii retrocedărilor și a decis acordarea de compensații în alte 25 cazuri”.

III. Procedura de citare

3.1. În conformitate cu art. 20 alin. (4) din O.G. nr. 137/2000, republicată, s-a îndeplinit procedura de citare.

3.2. Au fost solicitate puncte de vedere din partea Asociației Umaniste din România (adresa nr. 1018/09.02.2010, fila 3 din dosar), Bisericii Unite cu Roma (adresa nr. 1358/18.02.2010, fila 4 din dosar) și reclamatei (adresa nr. 1388/24.02.2010, fila 5 din dosar).

3.3. Reclamatul a fost citat la sediul Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (în continuare CNCD) pentru data de 8.06.2010 (fila 16 din dosar).

3.4. La audierea din 8.06.2010 reclamatul nu s-a prezentat.

IV. Susținerile părților

4.1. Susținerile petentului

4.1.1. Autosesizarea înregistrată la CNCD cu nr. 765/28.01.2010 (fila 1 din dosar) arată că în Raportul Departamentului de Stat al SUA pe anul 2009 privind libertatea de religie în

România apar următoarele: „Din 2003, Comisia Specială de Retrocedări a retrocedat numai 125 din cele 6.723 de proprietăți – altele decât biserici – solicitate de Biserica Greco-Catolică în baza Legii retrocedărilor și a decis acordarea de compensații în alte 25 cazuri”.

4.2. Susținerile reclamatei

4.2.1. Prin Adresa nr. 363, 367/C/31.03.2010, înregistrată la CNCD cu nr. 2547/31.03.2010 (filele 6-12 din dosar) reclamata arată următoarele:

- bunurile mobile și imobile din patrimoniul Bisericii Greco-Catolice au trecut în 1948 în proprietatea statului român ori în proprietatea Bisericii Ortodoxe Române, ceea ce reprezintă principala dificultate în identificarea unei soluții juridice echitabile care să fie agreată de ambele Biserici;

- în 1990 legiuitorul a apelat la înțelegerea celor două culte;

- potrivit Legii fondului funciar nr. 18/1991 Biserica Unită cu Roma a beneficiat de restituirea terenurilor care fac obiectul respectivului act normativ;

- prin H.G. nr. 466/1992 au fost restituite 80 de imobile către Biserica Unită cu Roma;

- Biserica Greco-Catolică își poate revendica proprietățile prin instanțe;

- regimul juridic al imobilelor din intravilan care au aparținut cultelor este reglementat prin O.U.G. nr. 94/2000;

- Biserica Unită cu Roma a depus 6.723 de cereri către reclamata, din care 259 aprobate de principiu, cu 206 de decizii emise (128 de retrocedare, 40 de despăgubiri, 36 respingeri), 537 dosare au fost redirecționate iar la 186 cereri solicitantii au renunțat; 1.032 de cereri au fost soluționate;

- principalele cauze care încetinesc procesul de soluționare a cererilor sunt: comunicarea defectuoasă cu administrația publică locală, gradul ridicat de complexitate a situațiilor unor imobile, lipsa sau insuficiența actelor doveditoare, personal insuficient la nivelul autorităților locale sau centrale, încetarea dialogului dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Unită cu Roma din 2004, particularitatea situației Bisericii Unite cu Roma;

- reclamata își desfășoară activitatea în limitele prevăzute de lege, nu se poate reține culpa instituției pentru nesoluționarea cererilor venite din partea Bisericii Unite cu Roma.

4.2. Susținerile Bisericii Unite cu Roma

4.2.1. Prin adresa nr. 68/12.04.2010, înregistrată la CNCD cu nr. 2952/19.04.2010 (filele 13-14 din dosar) Biserica Unită cu Roma arată că există o discriminare inclusiv prin legislația, care exceptează de la retrocedare lăcașurile de cult ale Bisericii Unite cu Roma Legea nr. 247/2005, art. 1 alin. (1). Prezintă statistica cererilor prezentate către reclamată și invocă existența mai multor abuzuri.

V. Motivele de fapt și de drept

Opinia majoritară exprimată de Asztalos Csaba Ferenc, Gergely Dezideriu, Juria Cristian, Pop Ioana Liana, Vlaș Claudia Sorina

Descrierea faptei de discriminare: „din 2003, Comisia Specială de Retrocedări a retrocedat numai 125 din cele 6.723 de proprietăți – altele decât biserici solicitate de Biserica Greco-Catolică în baza Legii retrocedărilor și a decis acordarea de compensații în alte 25 de cazuri”.

(Raportul Departamentului de Stat al SUA pe anul 2009 privind libertatea de religie în România).

La autosesizare s-a depus punctul de vedere din partea Bisericii Române Unită cu Roma, Greco-Catolică nr. 2952/19.04.2010, respectiv punctul de vedere din partea Comisiei speciale de retrocedare a unor bunuri imobile care au aparținut cultelor religioase din România nr. 7543/23.09.2010 și 2547/31.03.2010.

Colegiul Director reține că Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică reclamă săvârșirea unor fapte de discriminare indirectă prin soluțiile adoptate de legiuitor pentru retrocedarea bunurilor acestui cult religios. De asemenea, în punctul de vedere a cultului religios în cauză se arată că procedura de restituire a bunurilor este anevoioasă și dificilă prin condițiile de formă și de fond ce trebuiesc îndeplinite, respectiv datorită termenelor foarte mari.

Comisia specială de retrocedare a unor bunuri imobile care au aparținut cultelor religioase din România prezintă o statistică a stadiului procesului de retrocedare a bunurilor imobile care au aparținut cultelor religioase din România, bunuri imobile ce au fost confiscate abuziv de regimul comunist.

Colegiul constată că în cazul tuturor cultelor religioase există întârzieri în retrocedarea imobilelor și procedura de soluționare a acestor cereri este dificilă și presupune termene mari.

Potrivit legilor în vigoare soluționarea cererilor este de competența unor organe administrative special constituite în acest sens iar actele acestora sunt supuse controlului instanțelor judecătorești.

Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării constată că în speță nu sunt incidente prevederile O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată. În autosesizare nu se identifică o faptă concretă supusă analizei respectării principiului egalității și interzicerii discriminării.

Raportat la soluțiile legislative, CNCD nu se poate pronunța printr-o hotărâre de constatare potrivit Deciziei Curții Constituționale nr. 997/2008. CNCD ar putea doar printr-un punct de vedere să emită aprecieri asupra obiectului autosesizării. În acest sens putem să identificăm o practică care are ca rezultat un tratament diferențiat între culte.

Opinia separată exprimată de Haller István:

5.1. Art. 2 al O.G. nr. 137/2000 prevede următoarele: „(1) Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.

[...]

(3) Sunt discriminatorii, potrivit prezentei ordonanțe, prevederile, criteriile sau practicile aparent neutre care dezavantajează anumite persoane, pe baza criteriilor prevăzute la alin. (1), față de alte persoane, în afară cazului în care aceste prevederi, criterii sau practici sunt justificate obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a aceluși scop sunt adecvate și necesare.

(4) Orice comportament activ ori pasiv care, prin efectele pe care le generează, favorizează sau defavorizează nejustificat ori supune unui tratament injust sau degradant o persoană, un grup de persoane sau o comunitate față de alte persoane, grupuri de persoane sau comunități

atrage răspunderea contravențională conform prezentei ordonanțe, dacă nu intră sub incidența legii penale”.

5.2. Protocolul nr. 12 la Convenția europeană a drepturilor omului, art. 1 prevede interzicerea generală a discriminării: „Exercitarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nicio discriminare bazată, în special, pe sex, pe rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație”.

5.3. În conformitate cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în domeniu, diferența de tratament devine discriminare atunci când se induc distincții între situații analoage și comparabile fără ca acestea să se bazeze pe o justificare rezonabilă și obiectivă. Instanța europeană a decis în mod constant că pentru ca o asemenea încălcare să se producă „trebuie stabilit că persoane plasate în situații analoage sau comparabile, în materie, beneficiază de un tratament preferențial și că această distincție nu-și găsește nicio justificare obiectivă sau rezonabilă” (de exemplu, *Fredin c. Suedia*, 18 februarie 1991; *Hoffman c. Austria*, 23 iunie 1993, *Spadea și Scalabrino c. Italia*, 28 septembrie 1995, *Stubbings ș.a. c. Regatul Unit*, 22 octombrie 1996).

5.4. Arăt că din punctul de vedere al obligației statului față de culte cu privire la garantarea dreptului la proprietate, Biserica Unită cu Roma este în situație analoagă și comparabilă cu celelalte culte. Totuși, cum arată și reclamata în punctul de vedere, Biserica Unită cu Roma are parte de un tratament diferențiat, întrucât consideră că trebuie să găsească „soluții juridice echitabile care să fie agreată de ambele Biserici” (fila 8 din dosar). Ori autoritățile statului, în asigurarea dreptului la proprietate, având obligația de a păstra echidistanța față de toate cultele recunoscute, nu poate analiza dacă retrocedarea unui bun este sau nu agreată de un alt cult. Aplicarea legii nu poate fi condiționată de opinia Bisericii Ortodoxe Române.

5.5. Fapta de discriminare este determinată de existența unui criteriu. Se poate invoca orice criteriu [O.G. nr. 137/2000, art. 2 alin. (1): (...) „pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu” (...); Protocolul adițional nr. 12 la Convenția europeană a drepturilor omului, art. 1 alin. (1): (...) „fără nicio discriminare bazată, în special, pe sex, pe rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație”], iar între acest criteriu și faptele imputate reclamatului trebuie să existe un raport de cauzalitate.

5.6. Conform statisticii depuse de reclamată, din 6.723 de cereri depuse de Biserica Unită cu Roma, la nivelul lunii februarie au fost soluționate 1.032, ceea ce reprezintă 19,37%.

5.7. Potrivit O.G. nr. 137/2000, republicată, art. 20 alin. (6): „Persoana interesată are obligația de a dovedi existența unor fapte care permit a se presupune existența unei discriminări directe sau indirecte, iar persoanei împotriva căreia s-a formulat sesizarea îi revine sarcina de a dovedi că faptele nu constituie discriminare. În fața Colegiului Director se poate invoca orice mijloc de probă, inclusiv înregistrări audio și video sau date statistice”.

5.8. Datele statistice existente permit a se presupune că la baza diferențierii se află religia, reclamata însă nu a răsturnat prezumția prin date statistice care să arate că și alte culte, cum ar fi Biserica Ortodoxă Română, sunt în situația ca doar un procent aproximativ de 20% din cereri să fie rezolvată. Mai mult, reclamata arată în mod repetat în punctul de vedere exprimat că Biserica Unită cu Roma ar fi într-o situație specială, astfel recunoaște că tratamentul de diferențiere este cauzat de apartenența la acest cult.

5.9. Faptele arătate în petiție încalcă dreptul la proprietate.

5.10. Reclamata afirmă că există o serie de cauze care încetinesc procesul de soluționare a cererilor, cum ar fi comunicarea defectuoasă cu administrația publică locală. Nu arată însă ce acțiuni a întreprins pentru înlăturarea acestor cauze. Prin urmare se poate reține culpa reclamatei, pe de o parte pentru că tratează Biserica Unită cu Roma în mod diferențiat datorită conflictelor cu Biserica Ortodoxă Română, pe de altă parte pentru că nu a depus toate diligențele necesare soluționării cererilor în timp util.

5.11. Având în vedere cele arătate anterior, sunt incidente prevederile O.G. nr. 137/2000, republicată, art. 2.1.: nesoluționarea unui procent de aproximativ 80% din cererile Bisericii Unite cu Roma, de către reclamată, reprezintă o deosebire pe baze de religie care are ca efect restrângerea dreptului la proprietate a acestui cult.

5.12. Totodată sunt incidente și prevederile O.G. nr. 137/2000, republicată, art. 2.4.: comportamentul pasiv al reclamatei, prin efectele pe care le generează, defavorizează nejustificat Biserica Unită cu Roma și persoanele aparținând acestui cult.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu 5 voturi pentru și 1 împotrivă ale membrilor prezenți la ședință

**COLEGIUL DIRECTOR
HOTĂRĂȘTE:**

1. În speță nu sunt incidente prevederile O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată;
2. Clasarea dosarului;
3. O copie a prezentei hotărâri se va comunica reclamatului, Ambasadei SUA din București, Asociației Umaniste din România, Bisericii Unită cu Roma.

[...]

Membrii Colegiului Director prezenți la ședință:

ASZTALOS CSABA FERENC, GERGELY DEZIDERIU, HALLER ISTVÁN, JURA CRISTIAN, POP IOANA LIANA, VLAȘ CLAUDIA SORINA